

Fit-for-55 pakket – Herziening HE-Richtlijn

Samenvatting en duiding

Dit is de derde in een reeks briefingnota's, met een *update* van het implementatieproces van het *Fit-for-55*-pakket. In voorgaande briefingnota's stonden de andere belangrijke legislatieve voorstellen van het *Fit-for-55*-pakket centraal.

Deze nota gaat in hoofdzaak in op de herziening van de Richtlijn Hernieuwbare Energie. Aan het einde volgt een korte schets van het recentere *REPowerEU*-plan en wordt het verband tussen beide gelegd.

Een *update* van het implementatieproces inzake het *Fit-for-55*-pakket is relevant omdat het de hoeksteen is van het actuele Europese klimaatbeleid, omdat het een onderwerp is dat door meerdere adviesraden en *stakeholders* als belangrijk wordt aangemerkt, en omdat de uitkomst van de onderhandelingen en uitvoering van dit pakket een sterke invloed zal hebben op het nationale klimaatbeleid in de periode tot en met 2030 (en 2050).

Volgnummer briefing nota	2022 05	Versie:	2
Auteur + e-mailadres	Stefanie Corens, stefanie.corens@minaraad.be		
<i>Deze briefing is een kennisdocument ten behoeve van de raadsorganisaties van de Minaraad. Vermits dit document opgevat wordt als een kennisdocument, bindt het op zich niet de raadsleden of de raadsorganisaties; het document wordt wel aanvaard als informatief achtergronddocument bij verdere raadswerkzaamheden.</i>			
Referentie van wat besproken wordt:	13/04/2022		
Datum afsluiting van deze verkenning:	15/06/2022		

Inhoudsopgave

Samenvatting en duiding	1
Inhoudsopgave	1
Inleiding	2
Herziening Richtlijn Hernieuwbare Energie	2
1. Voorstel Europese Commissie	2
2. Ontwikkelingen in het Europees Parlement	4
3. Ontwikkelingen in de Europese Raad	6
4. Standpunt Europees adviescomité	6
5. Standpunt Vlaanderen	9
De impact van het REPowerEU-plan	10
Bibliografie	12

Inleiding

Op grond van de Europese *Green Deal*¹ en Klimaatwet² heeft de Europese Unie zich ertoe verbonden om uiterlijk in 2050 klimaatneutraliteit te bereiken. Als tussenstap heeft de Unie haar ambitie voor 2030 opgevoerd³: tegen dan dienen de broeikasgasemissies met minstens 55% gereduceerd te worden (t.o.v. 1990).

Om deze doelstellingen te bereiken, publiceerde de Europese Commissie op 14 juli 2021 een pakket van wetgevingsvoorstellen met betrekking tot het energie-, klimaat-, transport, belastings- en grondgebruiksbeleid van de Europese Unie. Dit pakket kreeg de naam "*Fit-for-55*" omdat de Commissie hiermee haar wetgevingsinstrumenten wil afstemmen met de ambitie te komen tot een 55% reductie tegen 2030.

Wat met dit document voorligt is de derde in een reeks briefingnota's⁴, met een *update* van het implementatieproces van het *Fit-for-55*-pakket. De eerste briefing ging in op de:

- Herziening van de Verordening Lastenverdeling;
- Herziening van het Emissiehandelssysteem;
- Introductie van een Koolstofgrensaanpassings-mechanisme⁵.

De tweede briefing had betrekking op de:

- Herziening van de Richtlijn Energie-Efficiëntie;
- Herziening van de Richtlijn Energieprestaties van gebouwen.

Herziening Richtlijn Hernieuwbare Energie

1. Voorstel Europese Commissie

Vermits de maatregelen van de bestaande Richtlijn hernieuwbare energie (REDII)⁶ niet ver genoeg gaan om aan de ambitieuzere doelstellingen van de *Green Deal* te kunnen voldoen, stelde de Commissie voor om ook deze Richtlijn opnieuw aan te passen⁷. Het meest prominente wijzigingsvoorstel betreft het verhogen van de algemene doelstelling voor de energievoorziening uit hernieuwbare energiebronnen van 32 naar 40% in 2030.

¹ *Green Deal*, hierin zit de doelstelling vervat om van Europa tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent te maken. EC (2019), Mededeling: De Europese *Green Deal*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

² Klimaatwet: Verordening (EU) 2021/1119, waarin vermeld staat dat de EU zich inzet voor klimaatneutraliteit alsook (als tussentijdse doelstelling) het engagement om de netto-uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met ten minste 55 procent te verminderen ten opzichte van het niveau van 1990. EUROPEES PARLEMENT EN EUROPESE RAAD (2021), Verordening: Europese klimaatwet. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-27-2021-INIT/nl/pdf>

³ EUROPESE RAAD (2022), "*Fit-for-55*". <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/green-deal/eu-plan-for-a-green-transition/>

⁴ EC (2022), EU ETS. https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_nl

⁵ MINARAAD (2022), *Fit-for-55* pakket – ETS en non-ETS. <https://www.minaraad.be/themas/klimaat/Fit-for-55-pakket-2013-ets-en-non-ets>

⁶ De eerste Richtlijn Hernieuwbare Energie (RED I) dateert van 2009. Deze werd in 2018 herzien (en omgedoopt tot de RED II).

⁷ EC (2021), Voorstel tot aanpassing van de Richtlijn hernieuwbare energie. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:dbb7eb9c-e575-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0016.02/DOC_1&format=PDF

Naast de algemene doelstelling heeft de Commissie ook specifieke streefcijfers voorgesteld voor diverse sectoren zoals industrie, transport en gebouwen. De meeste hiervan zijn indicatief, dus niet bindend:

- Industrie – nieuw streefcijfer: het gebruik van hernieuwbare energie zou jaarlijks met minstens 1,1 procentpunten moeten toenemen. Daarnaast wordt nog een nieuw en bindend streefcijfer voorgesteld, namelijk 50 % hernieuwbare waterstof in de industrie (inclusief niet-energetisch gebruik) tegen 2030.
- Transport – nieuw streefcijfer: de broeikasgasintensiteit van transport zou (voor alle vervoerswijzen) tegen 2030 met 13% moet dalen. Hierbij horen verschillende specifieke subdoelen, zoals:
 - (Aangepaste) subdoelstelling van 2,2 % geavanceerde biobrandstoffen en -gassen (enkel-tellend⁸) tegen 2030, met een tussentijds streefcijfer van 0,2% in 2022 en 0,5 % tegen 2025 (eveneens enkel-tellend).
 - (Nieuwe) subdoelstelling van 2,6 % voor hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong (RFNBO'S, zoals bijvoorbeeld waterstof) tegen 2030.
- Gebouwen – nieuw subdoel: minstens 49% van het energieverbruik in gebouwen zou afkomstig moeten zijn van hernieuwbare energie. Hiervoor zouden er nationale streefcijfers opgesteld moeten worden.
- Publieke gebouwen: op nationaal, regionaal en lokaal niveau zouden een voorbeeldfunctie dienen te vervullen. Het Commissievoorstel met betrekking tot de aanpassing van de energie-efficiëntierichtlijn voorziet ook extra eisen aan overheidsgebouwen (zie boven).
- Verwarming en koeling – aangepast subdoel: de Commissie wilt het bestaand indicatief doel van 1,1 procentpunt jaarlijkse toename van het gebruik van hernieuwbare energie bij verwarming en koeling bindend maken (op Lidstaatniveau).
- Thermische netten – aangepast subdoel: het gebruik van hernieuwbare energie en restwarmte/-koeling zou jaarlijks met 2,1 procentpunten moeten stijgen⁹ (indicatief).

De voorgestelde richtlijn gaat ook in op biomassa als energiebron. Zo wil de Commissie de duurzaamheidscriteria voor vaste biomassabrandstoffen in verwarmings-, elektriciteits- en koelingsinstallaties¹⁰ aanscherpen op het Europese niveau. Op die manier zou het biomassabeleid ook meer in lijn gebracht worden met de Europese biodiversiteitsstrategie.

- Energieopwekking met houtige biomassa zou op grond van de voorgestelde criteria nog enkel kunnen zolang het niet ten koste gaat van de biodiversiteit en natuurbescherming. Zo zou energieopwekking met houtige biomassa uit primaire bossen, veengebieden en *wetlands* niet meer toegestaan worden.
- Daarnaast zou het cascadeprincipe toegepast worden op houtige biomassa. Dit houdt in dat houtige biomassa enkel nog benut kan worden voor energieopwekking indien er geen andere gebruikswijzen met een hogere prioriteit voor bestaan, zoals bijvoorbeeld voor producten gemaakt van hout.

⁸ De afgelopen jaren werden sommige biobrandstoffen zoals die uit reststromen en lignocellulose aangemoedigd via dubbeltelling. Hierbij wordt het volume van dergelijke biobrandstoffen op de twee keer meetelt voor de verplichting voor hernieuwbare energie in vervoer.

⁹ Het oorspronkelijke doel is een jaarlijkse toename met 1 procentpunt.

¹⁰ Voor installaties gelijk aan of groter dan 5MW

- In het voorstel staat ook vermeld dat de Lidstaten vanaf 2026 geen steun meer mogen geven voor houtige biomassa installaties die alleen elektriciteit als energieproduct opleveren. Hetzelfde verbod zou gelden voor het gebruik voor energieopwekking van stronken, wortels, gezaagd of gefineerd stamhout.
- Tot slot pleit de Commissie er in haar voorstel voor om alle warmtekrachtcentrales (WKK's) op basis van biomassa te verplichten tot naleving van minimumdrempels voor broeikasgasreductie.

In het voorstel staan ook enkele suggesties om het gebruik van hernieuwbare elektriciteit te stimuleren. Zo wordt er, onder meer, een kredietmechanisme voor de transportsector gelanceerd. Daarnaast stelt de Commissie een Europees label voor met betrekking tot industriële producten geproduceerd op basis van hernieuwbare energie.

Met dit voorstel zouden alle Lidstaten er ook toe verplicht worden om, uiterlijk op 31 december 2025, met minstens één andere Lidstaat ten minste één gezamenlijk project op te zetten voor de productie van hernieuwbare energie. De Lidstaten die grenzen aan een of meerdere Europese zeebekkens zouden ook moeten aangeven hoeveel hernieuwbare energie via *offshore* wind opgewekt kan worden tegen 2050 (met tussentijdse stappen in 2030 en 2040). Ook hier staat samenwerking tussen de Lidstaten centraal. Dit alles zou opgevolgd worden via de geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen (NKEP's).

2. Ontwikkelingen in het Europees Parlement

De leidende parlementaire commissie is ITRE (industrie, onderzoek en energie). ITRE zal zich daarbij concentreren op bepalingen die te maken hebben met duurzaamheids- en broeikasgasemissiereductiecriteria van biobrandstoffen. ENVI (milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid) geeft (krachtens artikel 57 van het Reglement van het Europees Parlement) zijn opinie en vervolgens advies. Tot slot zullen nog de Commissies DEVE (ontwikkelingssamenwerking), IMCO (interne markt en consumentenbescherming), TRAN (transport), REGI (regionale ontwikkeling) en AGRI (landbouw en plattelandsontwikkeling) hun bijdrage aanleveren.

Het ontwerpverslag van de rapporteur – via een opinie¹¹ – is beschikbaar¹². Voor ITRE is Markus Pieper (CDU) de rapporteur en voor ENVI is dat Nils Torvalds (ALDE). In het algemeen is het Europees Parlement positief over de RED II-hervorming, vooral wat betreft de hogere streefcijfers voor het aandeel hernieuwbare energie op Europees en Lidstaatniveau. Ook in het Europees Parlement is er brede steun voor een doelstelling van 45% hernieuwbare energie tegen 2030¹³.

¹¹ Stemming over opinie in de Commissie ENVI was op 16 en 17 mei jl. ENVI (2022), *Overview of the timelines for the Fit for 2030 legislative files in ENVI*. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/247986/Overview%20of%20the%20timelines%20for%20the%20climate%20package%20in%20ENVI.pdf>

¹² ITRE (2022), *Draft report on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council, Regulation (EU) 2018/1999 of the European Parliament and of the Council and Directive 98/70/EC of the European Parliament and of the Council as regards the promotion of energy from renewable sources, and repealing Council Directive (EU) 2015/652*. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ITRE-PR-719550_EN.pdf

¹³ EURACTIV (18 maart 2022), *Widespread support in EU Parliament for 45% renewable energy target*. <https://www.euractiv.com/section/energy/news/widespread-support-in-eu-parliament-for-45-renewable-energy-target/>

Met betrekking tot het toepassingsgebied heeft het Europees Parlement evenwel nog enkele suggesties voor de onderscheiden sectoren:

- Industrie. Hier wordt het voorstel gedaan om het verplicht aandeel hernieuwbare waterstof in de industrie te verlagen (van 50% als commissievoorstel) naar ten minste 40% in 2030 en vervolgens te laten stijgen naar ten minste 70% in 2035. Er wordt ook aanbevolen de koolstofarme waterstof – indien deze kan leiden tot een broeikasgasemissiereductie van minstens 70% – te laten meetellen voor de sectorale vermindering van broeikasgasemissies. Daarnaast vraagt de rapporteur dat de EU-Lidstaten verplicht, startende in 2027 en vervolgens periodiek, analyses zouden opstellen van de beschikbaarheid van koolstofarme waterstof en (andere) hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong.
- Transport. De rapporteur wilt hier het streefcijfer voor de vermindering van de emissie-intensiteit voor transportbrandstoffen tegen 2030 optrekken van 13% (commissievoorstel) tot ten minste 20%. Om dit te kunnen realiseren zou, volgens de rapporteur, koolstofarme waterstof opgenomen moeten worden in de subdoelstelling van de RFNBO's én zou deze doelstelling ook verhoogd moeten worden naar een aandeel van 2,6% in 2028 (in plaats van 2,6% in 2030 volgens Commissievoorstel) en vervolgens naar 5% in 2030. Daarnaast wilt de rapporteur ook de ambitie van geavanceerde biobrandstoffen verhogen, namelijk 0,4% in 2022 (t.a.v. 0,2% als Commissievoorstel), 1% in 2025 (t.a.v. 0,5% Commissievoorstel) en 5% in 2030 (t.a.v. 2,2% Commissievoorstel).
- Gebouwen. Wat deze sector betreft wordt het voorgestelde commissiestreefcijfer van minstens 49% hernieuwbare energie in 2030 niet betwist. Wel wordt voorgesteld dat Lidstaten zonder expliciete koolstofbeprijzing in de bouwsector¹⁴, een hoger aandeel hernieuwbare energie zouden moeten behalen.
- Biomassa. De rapporteur verwerpt de door de Commissie voorgestelde regels inzake het cascade-beginsel voor biomassa. Omwille van verschillen tussen de Lidstaten inzake natuurlijke omstandigheden zou het beginsel, volgens rapporteur Pieper, beter door de Lidstaten zelf worden geconcretiseerd. Ook het aanscherpen van de duurzaamheidscriteria voor vaste biomassa-brandstoffen in verwarmings-, elektriciteits- en koelingsinstallaties wordt in het rapport verworpen.

Verder stelt de rapporteur voor, om aan de toenemende vraag naar klimaatvriendelijke gassen te kunnen voldoen, dat de Commissie een internationale importstrategie voor hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong en koolstofarm waterstof zou ontwikkelen. Die strategie zou indicatieve streefcijfers en maatregelen moeten bevatten. Aan de kant van de Lidstaten zouden er passende maatregelen genomen moeten worden om de strategie te implementeren. De berichtgeving hierover en opvolging daarvan zou moeten gebeuren via de nationale energie en klimaatplannen (NKEP's) en bijhorende voortgangsrapportages.

Naast het (door de Commissie voorgestelde) Europees label met betrekking tot industriële producten geproduceerd op basis van hernieuwbare energie, stelt rapporteur Pieper voor om

¹⁴ Zie hoofdstuk over herziening van het Emissiehandelssysteem (deel over uitbreiding van en nieuwe onderdelen in het ETS - voorstel van een afzonderlijke tak binnen het ETS voor gebouwen en wegverkeer) MINARAAD (2022), *Fit-for-55* pakket – ETS en non-ETS. <https://www.minaraad.be/themas/klimaat/Fit-for-55-pakket-2013-ets-en-non-ets>

een “*Fit-for-55*” label te introduceren voor hernieuwbare projecten van strategisch belang.. Met dit label zouden projecten prioriteit kunnen krijgen om sneller hun vergunning te verkrijgen¹⁵.

Voor de grensoverschrijdende samenwerking inzake hernieuwbare energie, wil de rapporteur nog een stapje verder gaan dan de Commissie. Zo zouden er, volgens hem, minstens drie gezamenlijke projecten moeten komen voor Lidstaten met een hoog elektriciteitsverbruik (meer dan 100 TWh per jaar).

In het ontwerpverslag staan ook nog bijkomende verplichtingen voor de Lidstaten. Een voorstel is dat de Lidstaten een faciliterend kader opzetten (met onder meer steunregelingen zoals een koopovereenkomst voor koolstofarme waterstof). Een ander voorstel is dat de Lidstaten een indicatief streefcijfer van minstens 5% vaststellen voor nieuwe hernieuwbare elektriciteit afkomstig van innovatieve hernieuwbare energietechnologie. Dit streefcijfer zou bedoeld zijn voor de periode 2025 tot 2035.

3. Ontwikkelingen in de Europese Raad

Eind 2021 en begin 2022 vonden verschillende werkgroepsvergaderingen (van de Energieraad) plaats¹⁶. In deze vergaderingen bleken de delegaties het doel van het voorstel en het voorgestelde algemene ambitieniveau te steunen. De delegaties benadrukten evenwel hoe belangrijk flexibiliteit voor de Lidstaten is. In dit verband werd gevraagd naar meer flexibiliteit wat betreft de voorgestelde subdoelstellingen voor hernieuwbare energiebronnen in verwarming en koeling, stadsverwarming en -koeling, vervoer en industrie, evenals de duurzaamheidscriteria voor biomassa. Daarnaast werd gevraagd om meer aandacht te hebben in het voorstel voor de beginselen van technologie-neutraliteit en subsidiariteit.

4. Standpunt Europees adviescomité

Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) bracht op 8 december 2021 het advies uit over dit voorstel.¹⁷ De afdeling Landbouw, plattelandsontwikkeling en milieu (NAT) stelde dit op.

In het advies gaf het EESC aan positief te zijn over het meer ambitieus maken van het doel voor hernieuwbare energie in 2030. Het EESC betreurde evenwel dat er, in tegenstelling tot 2009, niet gekozen werd voor een bindend doel inzake hernieuwbare energie op lidstaatsniveau. De bindende doelstelling van hernieuwbare energie op Europees niveau gecombineerd met het “aansporen” van Lidstaten om hun nationale bijdrage te verwezenlijken, zou op de grens liggen van wat op vrijwillige basis mogelijk is. Daarom vond het EESC het voorliggend *governance*-kader te zwak. Het comité vroeg dan ook expliciet aan de Commissie, het Europees Parlement en de Raad om het debat opnieuw aan te gaan over bindende nationale streefcijfers, goed energiebeheer en/of over meer dwingende maatregelen ten aanzien van Lidstaten die in gebreke blijven.

¹⁵ Na afgifte van vergunning, een vergunningsperiode van maximaal 2 jaar. In geval van buitengewone omstandigheden zou een verlenging tot 3 jaar mogelijk zijn.

¹⁶ FRENCH PRESIDENCY (2022), *Fit-for-55 Package – Overview of progress of the “Fit-for-55” package of legislative proposals*. https://presidence-francaise.consilium.europa.eu/media/qh4cg0qq/en_programme-pfue-v1-2.pdf

¹⁷ EESC (2021), Advies: Evaluatie van de richtlijn hernieuwbare energie. <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/review-renewable-energy-directive>

Daarnaast vreesde het EESC dat het verhoogde ambitieniveau van de doelstelling (op Europees niveau) nog steeds niet in overeenstemming zou zijn met de broeikasemissiereducties die nodig zijn om te voldoen aan de engagementen uit het Parijsakkoord en het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering. Het Internationaal Energieagentschap (IEA) stelde immers dat klimaatneutraliteit enkel gerealiseerd zou kunnen worden indien de huidige, door fossiele energie gedomineerde, wereldeconomie zou worden omgevormd tot een model dat hoofdzakelijk op hernieuwbare energie zou berusten¹⁸. De EESC vroeg dan ook om de Richtlijn betreffende hernieuwbare energie vanuit die doelstelling te herzien.

Wel was het comité tevreden over de sectorale subdoelen voor industrie, gebouwen en vervoer:

- Specifiek voor gebouwen heeft de Commissie gekozen voor het specifieke streefcijfer van 49 % hernieuwbare energie (via het nieuwe artikel 15 bis). Het vastleggen van deze doelstelling was volgens het EESC dringend nodig, maar het comité betreurde de niet-bindende aard ervan alsook het ambitieniveau. Om de doelstellingen van de Europese *Green Deal* te halen, zouden de emissies van de bouwsector in 2030 namelijk met 60 % moeten afnemen om de sector in 2040 klimaatneutraal te laten zijn. Het EESC beseftte dat dit voor tal van Lidstaten een moeilijke opdracht zou zijn, maar vroeg – als oplossing – om vanaf 2025 in te zetten op de financiële middelen uit het sociaal klimaatfonds.
- Het indicatief streefcijfer van 1,1% voor de industrie zou, volgens de EESC, opgevat kunnen worden als een *carte blanche* voor de industrie en zou aldus een rem kunnen zetten op de Europese klimaatambitie. Daarom stelde het comité voor om hier een bindend streefcijfer van te maken.
- Het comité was tevreden dat in het Commissievoorstel het streefcijfer voor de integratie van hernieuwbare energie voor verwarming en koeling bindend zou worden. Aanvankelijk was de bedoeling om dit cijfer op te trekken, maar daar is de Commissie uiteindelijk van afgestapt, wat het EESC betreurde. Het Comité vroeg ook aan alle actoren om na te denken over hoe die doelstelling bereikt kan worden. Het adviescomité stelde zelf voor om een deel van het sociaal klimaatfonds in te zetten en deze financiering in de eerste plaats aan te wenden voor de vervanging van verwarmings- en koelingssystemen (die meestal op fossiele brandstoffen werken).
- Het EESC verwelkomde het bindend streefcijfer van 50 % hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong die als grondstof of energiedrager worden gebruikt, maar vroeg dat schone waterstof hierin prioriteit zou krijgen.
- Het EESC was principieel voorstander van de beginselen van cascade en circulaire economie voor biomassa, maar vroeg om een onderscheid te maken tussen biobrandstoffen en hernieuwbare elektriciteit. Op deze manier kan de vervoersector voorrang geven aan hernieuwbare elektriciteit en biobrandstoffen op basis van restproducten.. Dit zou een extra stimulus betekenen voor rechtstreekse elektrificatie in het koolstofvrij maken van de vervoersector. Wat betreft biobrandstoffen, waarschuwde het EESC ervoor dat, met het huidige commissievoorstel, sommige potentieel bruikbare of al gebruikte grondstoffen niet langer toegepast kunnen worden. Dit zou voor bepaalde industrietakken voor grote problemen zorgen.

¹⁸ IEA (2021), *Net Zero by 2050 A Roadmap for the Global Energy Sector*. https://iea.blob.core.windows.net/assets/deebef5d-0c34-4539-9d0c-10b13d840027/NetZeroBy2050-ARoadmapfortheGlobalEnergySector_CORR.pdf

Het EESC stelde in zijn advies vast dat de vraag naar elektriciteit bijna op hetzelfde niveau zit als vóór de coronacrisis. Intussen blijkt de productie van hernieuwbare energie te zijn toegenomen, terwijl deze van fossiele energie is afgenomen. Om die tendens blijvend en toekomstbestendig te maken zou, volgens het EESC, met dit voorstel werk gemaakt moeten worden van een gelijk speelveld voor de verschillende energiebronnen. Enkel op die manier zou hernieuwbare energie vrij kunnen concurreren op de markt. In eerste instantie komt dit neer op het zo snel mogelijk uit-faseren van subsidies voor fossiele energie¹⁹.

Het “*Clean energy*”-pakket legt de focus op zelfverbruik en energiegemeenschappen. Die mechanismen zijn, volgens het EESC, krachtige instrumenten om van burgers bewuste volwaardige actoren in de energietransitie te maken, burgerparticipatie te bevorderen en gedecentraliseerde structuren te versterken. Het EESC was er dan ook teleurgesteld over dat het herzieningsvoorstel geen verbetering probeert door te voeren in het regelgevend kader voor die concepten. Hoe dan ook vroeg het EESC om meer in te zetten op participatie van burgers en consumenten.

In het algemeen was de EESC het eens met de beginselen van verantwoorde bosbouw zoals omschreven in het voorstel. Het EESC stelde evenwel voor om voor bio-energie voorrang te geven aan gerecycleerde houtproducten en het gebruik van bijproducten uit de bosbouw. Tevens vond het Comité een evaluatie van de steun voor bio-energiecentrales opnieuw noodzakelijk. Het achterliggend idee hierbij was om biobrandstoffen in te zetten voor transportmiddelen die moeilijk te elektrificeren zijn. Op heden is de inzet van biobrandstoffen de enige oplossing hiervoor. In de toekomst zal duurzaam geproduceerde waterstof een nieuwe oplossing zijn.

Het EESC vroeg aan de Commissie om de nodige synergie te brengen tussen voorliggend voorstel en de andere, nieuw voorgestelde, instrumenten van het “*Fit-for-55*” pakket zoals het Sociaal Klimaatfonds en het mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens (CBAM).

Het EESC was tevreden over het sterker inzetten op het dynamische gebruik van *offshore*-windenergie (zoals uiteengezet in de strategie inzake *offshore*-energie). Het vroeg om dit eveneens te doen, voor *onshore*-windenergie en zonne-energie. Het comité was ervan overtuigd dat zulke strategieën het draagvlak voor de energietransitie zouden kunnen vergroten en de regionale waarde-ketens zouden versterken.

Omdat het lokale niveau dicht bij de burgers en de *stakeholders* staat, vroeg de EESC dat dit niveau meer bevoegdheden zou krijgen om de doelstellingen van de richtlijn te verwezenlijken.

Het Comité stelde de vraag ook om in de aangepaste richtlijn een verband te leggen met het beheer van de kritieke materialen (winning, recycling enz.) die nodig zijn voor de productie en goede werking van hernieuwbare energie. De EESC vroeg ervoor te zorgen dat de afhankelijkheid van fossiele energie niet zou worden vervangen door afhankelijkheid van andere kritieke materialen.

Het EESC miste in het voorstel een conceptuele planning van de toekomstige structuur van het Europees energiesysteem en de systematische voorspelling van de toenemende vraag naar energie per gebied en per type, alsmede van hun energieomzettingen.

¹⁹ Die subsidies bedroegen in 2018 naar schatting 50 miljard EUR bedroeg in Europa (waarbij een “indirect” deel van de subsidiëring niet in de schatting is weergegeven). EC (2020), Bijlagen bij het verslag over de stand van de energie-unie 2020 overeenkomstig Verordening (EU) 2018/1999 inzake de *governance* van de energie-unie en van de klimaatactie. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/TXT/?uri=COM:2020:950:FIN>

Het EESC maakte zich tot slot zorgen over de rechtszekerheid van dit voorstel, vermits de herziening gepland is twee weken na de omzettingstermijn.

5. Standpunt Vlaanderen

Vlaanderen vindt dat Lidstaten op een kosteneffectieve wijze moeten bijdragen aan de Europese doelstelling hernieuwbare energie en is daarom geen voorstander van een bindende nationale doelstelling²⁰. Het “*enhanced gap-filling*”-mechanisme moet volgens het Vlaamse Gewest eveneens in lijn zijn met dit evenwicht tussen Europees- en Lidstaatniveau.

Vlaanderen heeft een analoog standpunt ten aanzien van de bindende subdoelstellingen uit het Commissievoorstel aangaande transport, warmte en koeling en hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische origine (RFNBO) – en vindt dus dat die geschrapt moeten worden. Deze bindende subdoelen zijn volgens het Vlaamse Gewest niet compatibel met de flexibiliteit die Lidstaten nodig hebben om op kostenefficiënte manier de klimaatdoelen te bereiken.

De maatregelen die verbonden zijn aan de subdoelstellingen inzake RFNBO's kan Vlaanderen evenwel gedeeltelijk en voorwaardelijk ondersteunen.

- Zo moeten deze doelen kostenefficiënt kunnen bijdragen aan het *decarboniseren* van het zwaar transport, luchtvaart en scheepvaart en dit over langere afstanden, wanneer elektrificatie geen optie is.
- De voorgestelde RFNBO voor de industrie zijn volgens Vlaanderen niet alleen zeer ambitieus maar ook onrealistisch. Er zou immers maar een beperkt potentieel zijn voor hernieuwbare energie. Daarnaast zijn er significant veel industriële clusters in Vlaanderen. De RFNBO (voor industrie en transport) hebben vooral een grote impact op de industriële sector en zouden bijgevolg een ongelijk speelveld creëren voor de Europese industrie. Dit wordt ook aangegeven in de *impact assessment*²¹. Daarom vroeg Vlaanderen om hernieuwbare energie in industrie en transport te stimuleren met flankerende maatregelen en de bindende RFNBO-doelstellingen hiervoor te schrappen.

Vlaanderen was sterk voorstander van de voorgestelde regels met betrekking tot bosbiomassa, in functie van het vermijden van biodiversiteitsverlies en een duurzame aanpak tegen ontbossing. Vlaanderen was ook voorstander van gecascadeerd gebruik van hout, en vroeg om de voorgestelde uitzonderingen op cascadering te beperken, om alzo niet het risico te lopen dit principe te ondergraven. Daarnaast verwelkomde Vlaanderen het Commissievoorstel met betrekking tot de uitbreiding van *no-go*-zones ter bescherming van de meest kwetsbare bossen met het meeste biodiversiteit. Tot slot vroeg Vlaanderen op Europees niveau een snelle uitfasering van overheidssteun voor het type biomassa dat niet uit afval en residuen bestaat.

²⁰ VLAAMSE REGERING (2021), Visienota betreft *Fit-for-55*.
<https://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/VR%202021%200511%20DOC.1222-1QUATER%20Visienota%20Fit%20for%2055.pdf>

²¹ EC (2021), Het effectenbeoordelingsverslag bij het Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad, Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 98/70/EG van het Europees Parlement en de Raad wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0622&from=EN>

De impact van het *REPowerEU*-plan

Op 18 mei jl.²² kwam de Commissie uit met een *REPowerEU*-plan²³. Dit plan heeft al doel om tegen 2027 volledig af te raken van Russische fossiele brandstoffen. Het komt bovenop het *Fit-for-55* pakket en bevat drie pijlers:

- Meer energiebesparing – door verhoging van de voorgestelde doelstelling uit het *Fit-for-55* pakket;
- Meer hernieuwbare energie – door verhoging van de voorgestelde doelstelling uit het *Fit-for-55*-pakket;
- Diversifiëren van de energievoorziening door gas aan te kopen bij meer én andere landen.

Specifiek voor de aanpassing van de Richtlijn Hernieuwbare energie, stelde de Commissie met dit plan voor om de ambitie voor hernieuwbare energie op te schroeven van 40 naar 45% in 2030. Deze nieuwe ambitie hangt samen met andere initiatieven, waaronder:

- Een EU-strategie voor zonne-energie, die erop gericht is om de fotovoltaïsche capaciteit te verdubbelen tegen 2025 en hierdoor 600 GW te installeren tegen 2030.²⁴
- Een beoogde verdubbeling van de inzet van warmtepompen tot 10 miljoen eenheden in de komende 5 jaar. Daarnaast worden de Lidstaten met maatregelen aangemoedigd om grootschalige warmtepompen, maar ook geothermische energie en thermische zonne-energie versneld te integreren in nieuwe of gemoderniseerde thermische netten.
- Een initiatief voor zonnepaneeldaken. De Commissie stelt hierbij een gefaseerde wettelijke verplichting voor om zonnepanelen te installeren op nieuwe openbare gebouwen, bedrijfsgebouwen en woongebouwen.
- Het aanpakken van de complexe en trage vergunningsverlening voor grote hernieuwbare energie projecten. Dit doet de Commissie via een aanbeveling²⁵ en een (nieuw) wijzigingsvoorstel van de Richtlijn Hernieuwbare Energie²⁶. Met dit voorstel zou hernieuwbare energie worden erkend als van dwingend openbaar belang. De Lidstaten zouden er ook toe worden verplicht om “*go-to*”-gebieden voor hernieuwbare energie aan te duiden. Bij dergelijke gebieden is er sprake van minder milieurisico’s, wat maakt dat er kortere alsook vereenvoudigde vergunningsprocedures aan de orde zijn. Om de Lidstaten in staat te stellen om snel zulke “*go to*”-gebieden te identificeren, stelt de Commissie datasets over ecologisch gevoelige gebieden ter beschikking.²⁷

²² Chronologisch gezien dus na de twee eerste briefing nota’s van de Minaraad over het *Fit-for-55*-pakket.

²³ EC (2022), Mededeling: *REPowerEU Plan*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483>

²⁴ EC (2022), *Communication: EU Solar Energy Strategy*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A221%3AFIN&qid=1653034500503>

²⁵ EC (2022), Aanbeveling: over het versnellen van de procedures voor de verlening van vergunningen voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie en het faciliteren van stroomafnameovereenkomsten. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=PL_COM:C\(2022\)3219&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=PL_COM:C(2022)3219&from=EN)

²⁶ EC (2022), Voorstel tot aanpassing van de Richtlijn hernieuwbare energie. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A222%3AFIN&qid=1653033811900>

²⁷ Deze datasets vormen een onderdeel van het digitale karteringsinstrument van de Commissie voor geografische gegevens met betrekking tot energie, infrastructuur en industrie. EC (2022), *Energy and Industry Geography Lab*. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/energy-and-industry-geography-lab_en

- De vaststelling van een streefcijfer voor hernieuwbare waterstof: 10 miljoen ton aan binnenlandse productie en 10 miljoen ton aan invoer tegen 2030.
- Een actieplan voor biomethaan.²⁸ Dit plan bevat omvat instrumenten, waaronder een nieuwe industriële alliantie voor biomethaan en financiële stimulansen – onder meer via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid – om de productie te verhogen tot 35 miljard m³ tegen 2030.

Het Europees Parlement, de Raad, het EESC en Vlaanderen hebben inzake het REPowerEU-plan nog geen officiële standpunten bekendgemaakt – in verband met de voorgestelde aanpassingen aan de Richtlijn Hernieuwbare Energie.

²⁸ EC (2022), Actieplan voor biomethaan. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033922121>

Bibliografie

- EC (2020), Mededeling: Een EU-brede beoordeling van de nationale energie- en klimaatplannen. De groene transitie een impuls geven en het economisch herstel bevorderen via geïntegreerde energie- en klimaatplanning. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0564&from=EN>
- EC (2020), Bijlagen bij het verslag over de stand van de energie-unie 2020 overeenkomstig Verordening (EU) 2018/1999 inzake de *governance* van de energie-unie en van de klimaatactie. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/TXT/?uri=COM:2020:950:FIN>
- EC (2021), Het effectenbeoordelingsverslag bij het Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad, Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 98/70/EG van het Europees Parlement en de Raad wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0622&from=EN>
- EC (2021), Voorstel tot aanpassing van de Richtlijn hernieuwbare energie. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:dbb7eb9c-e575-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0016.02/DOC_1&format=PDF
- EC (2022), Aanbeveling: over het versnellen van de procedures voor de verlening van vergunningen voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie en het faciliteren van stroomafnameovereenkomsten. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=PL_COM:C\(2022\)3219&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=PL_COM:C(2022)3219&from=EN)
- EC (2022), Actieplan voor biomethaan. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033922121>
- EC (2022), Communication: EU Solar Energy Strategy. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A221%3AFIN&qid=1653034500503>
- EC (2022), Energy and Industry Geography Lab. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/energy-and-industry-geography-lab_en
- EC (2022), Mededeling: *REPowerEU* Plan. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483>
- EC (2022), Voorstel tot aanpassing van de Richtlijn hernieuwbare energie. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A222%3AFIN&qid=1653033811900>
- EESC (2021), Advies: Evaluatie van de richtlijn hernieuwbare energie. <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/review-renewable-energy-directive>
- ENVI (2022), Overview of the timelines for the Fit for 2030 legislative files in ENVI. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/247986/Overview%20of%20the%20timelines%20for%20the%20climate%20package%20in%20ENVI.pdf>
- EURACTIV (18/03/2022), Widespread support in EU Parliament for 45% renewable energy target. <https://www.euractiv.com/section/energy/news/widespread-support-in-eu-parliament-for-45-renewable-energy-target/>
- FRENCH PRESIDENCY (2022), https://presidence-francaise.consilium.europa.eu/media/qh4cg0qq/en_programme-pfue-v1-2.pdf
- IEA (2021), Net Zero by 2050 A Roadmap for the Global Energy Sector. https://iea.blob.core.windows.net/assets/deebef5d-0c34-4539-9d0c-10b13d840027/NetZeroBy2050-ARoadmapfortheGlobalEnergySector_CORR.pdf

- ITRE (2022), Draft report on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council, Regulation (EU) 2018/1999 of the European Parliament and of the Council and Directive 98/70/EC of the European Parliament and of the Council as regards the promotion of energy from renewable sources, and repealing Council Directive (EU) 2015/652. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ITRE-PR-719550_EN.pdf
- MINARAAD (2022), *Fit-for-55* pakket – ETS en non-ETS. <https://www.minaraad.be/themas/klimaat/Fit-for-55-pakket-2013-ets-en-non-ets>
- MINARAAD (2022), *Fit-for-55* pakket - Herziening richtlijnen energie-efficiëntie en energieprestaties van gebouwen. <https://www.minaraad.be/themas/klimaat/Fit-for-55-pakket-2013-herziening-richtlijnen-energie-efficiëntie-en-energieprestaties-van-gebouwen>
- PRESIDENCY COUNCIL (2021), Fit for 55 Package – Overview of progress of the “Fit for 55” package of legislative proposals. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13977-2021-INIT/en/pdf>
- VLAAMSE REGERING (2021), Visienota betreft Fit for 55. <https://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/VR%202021%200511%20DOC.1222-1QUATER%20Visienota%20Fit%20for%2055.pdf>